

Tegevusaruanne: Meede 1.8. Piirkondlik mesilashaiguste seire.

Periood: 01.03. – 31.08.2011.a.

Meetme juht: Arvi Raie, Töövõtuleping nr PR-7-1.8-1

Meemesilaste haiguste uurimise ja ravimise eeskiri aretusmesilas.

Käesolev eeskiri sisaldab juhiseid, mida mesinikel, järelevalve ametnikel ja volitatud loomaarstidel tuleb järgida mesilasperede kontrollimisel ning tõendite väljastamisel aretusmesilates, mis puudutavad:

1. teatamiskohustuslikud mesilastaudid: ameerika haudmemädanik, väike tarumardikas (*Aethina tumida*), lest liigist tropilaelaps,
2. registreerimiskohustuslikud mesilastaudid: euroopa haudmemädanik, mesilaste akarapidoos, noseматоos ja varroatoos.

Mesilasperede kontrollimine.

Kui mesilasperesid kontrollitakse seoses aretusmesila tunnustamisega kuuluvad kontrollimisele kõik mesilaspered mesilas üks kord aastas ajavahemikul 01.06 kuni 30. augustini. Aretusmesila peab olema vaba teatamiskohustuslikest mesilastaudidest, samuti euroopa haudmemädanikust ja mesilaste akarapidoosist. Ei tohi ilmned kliiniliste haigestumise tunnuseid noseматоos ja varroatoosi osas ja peavad olema rakendatud soovituslikud tõrjemeetmed nende haiguste tõrjeks.

Kontrollimisele kuuluvad kõik peredes olevad haudmega kärjed ning kärjed, mida on haudmekärgedena kasutatud. Kärgede juures kontrollitakse ameerika haudmemädaniku, euroopa haudmemädaniku kliiniliste sümptomide (nähtavate märkide) esinemist. Võib osutada vajalikuks raputada mesilased kärgedelt, et korralikult kontrollida.

Kärjeproovide võtmine.

Kui mesilasperede kontrollimisel tekib ameerika haudmemädaniku, euroopa haudmemädaniku kahtlus, tuleb mesilast võtta piisavalt suur kogus kärjeproove.

Iga proov võetakse sellest kärje osast, kus esineb haiguse kahtlus. Kärjeproovide suurus peab olema 10 x 10 cm. Proov pannakse plastikaatkotti ning seejärel pappkarpi. Iga proovi juurde tuleb panna sedel mesiniku nime ja aadressiga, samuti peab iga proovi juures olema saatja nimi ja aadress. Proovid saadetakse seejärel Veterinaar- ja Toidulaboratooriumisse.

Aretusmesilates, kus on ameerika haudmemädaniku või muu mesilastaudi kahtlus, kehtestatakse kohaliku maakonna veterinaar keskuse poolt kitsendused. See tähendab, et sellest mesilast ei ole lubatud mesilasi, mett ja mesindustarbeid välja viia. Lubatud on kärgede ja pressitud vaha sulatamisele saatmine. Kui aretusmesilast on võetud proove ameerika haudmemädaniku kahtlusel, tuleb omaniku tähelepanu juhtida sellele, et mesilas on kehtestatud kitsendused. Kitsendused lõpetatakse, kui laboratoorsel kontrollimisel näitab, et nendesse haigustesse nakatumist ei ole või kui ravi on lõppenud.

Ameerika haudmemädanik

Ameerika haudmemädanikuga seotud kontrollimist juhivad vastav mesilashaiguste spetsialist või maakonna tervishoiualane veterinaarjärelevalve ametnik. Ravi ja kontrollimine võivad alata alles pärast vastavat korraldust, mille annab maakonna veterinaar keskuse loomatervishoiuspetsialist. Tauditõrje tööd alustada nii kiiresti kui võimalik. Töö käik tuleb kirjalikult fikseerida.

Tavaliselt kasutatakse haiguse tõrjumiseks mesilaspere kahekordset ümberajamist.

Mõningatel juhtudel tuleb mesilaspere hukata. Igal juhul peavad kärjed saama ümber sulatatud. Protseduuri lähem kirjeldus on ära toodud järgmises lõigus.

Kahekordne ümberajamine

Perede puhul, kus esineb ameerika haudmemädaniku kliinilisi sümptomeid, võetakse ette kahekordne ümberajamine.

Töö tehakse hommikul, hilispealelõunal või varasel õhtupoolikul, et vähendada röövimisohtu. Töö teostamisel tuleb kanda kummikindaid. Kui töö on lõpetatud, tuleb kindad põletada. Riided, näovõrk, suitsik, tarulabidas ja muud esemed, mida töö tegemisel kasutati, tuleb pesta. Kahekordsel ümberajamisel pühitakse mesilased harjaga või raputatakse puhtasse ümberajamiskasti, mis võib olla taru, magasin või sülemikast. Ümberajamiskasti puhastamist kirjeldatakse allpool. Puhastatud ümberajamiskast asetatakse taru kohale. Sellesse asetatakse liistud kärjepõhjaribaga. Need koosnevad kahest liistust, mille vahele on kinnitatud vahariba nagu ehitusriba mesilaste jaoks. Taru lennuava ette asetatakse emalahutusvõre, et takistada mesilaspere tarust äralendamist ümberajamise ajal. Kui kasutatakse kasseti või sülemikogumiskasti, kinnitatakse emalahutusvõre kasti alla. Niisugused kastid asetatakse telliskividele.

Pärast nelja päeva möödumist raputatakse mesilased puhastatud ja desinfitseeritud tarusse kunstkärgedele (tagasipaigutamine). Enne kui mesilased kunstkärgedele raputatakse, asetatakse taru põhja ajaleht. Ajaleht pannakse liistudelt kukkuvate meepiiskade kogumiseks. Pärast töö lõppu ajaleht põletatakse.

Kuni mesilased ehitavad ümberajamiskastis liistudel kärjealgeid, neid tavaliselt ei toideta. Korjevaesel ajal võib neid toita pärast tarusse kunstkärgedele tagasi ajamist.

Emata pered kas hävitatakse või ühendatakse teiste peredega, kus ema on olemas. Ühendamine toimub selliselt, et emata pere mesilased raputatakse koos emaga perega kasti, milles on liistud kärjepõhjaribaga. Nõrgad pered võib panna kokku teistega.

Mesilasperede surmamine.

Mesilaspered, millel on ameerika haudmemädaniku kliinilised sümptoomid, surmatakse, kui mesinik seda soovib või kui inspektor hindab peret liiga nõrgaks teistega ühendamiseks.

Mesilasperede hukkamine toimub hommikul vara, õhtul hilja või muul ajal, kui mesilased ei lenda. Mesilased surmatakse bensiiniga. Kõigepealt tihendatakse lennuava. Seejärel kallatakse 2-3 dl puhastatud bensiini tarru ja taru suletakse.

Kärjed ja inventar.

Kärjed ja hukatud perede mesilased, kärjepõhjaribaga liistud ja pakkematerjal kuuluvad põletamisele. Samuti tuleb põletada vanad tarud, mida ei ole võimalik korralikult puhastada. Põletamine võib toimuda kohapeal, kui selleks on hangitud luba. Tavaliselt peetakse paremaks viia inventar põletamiseks vastavasse ettevõttesse.

Kõik kärjed ümberaetud peredest, kellel oli ameerika haudmemädaniku kliinilisi sümptomeid, tuleb ümber sulatada. Sulatamine peab toimuma veeauruga. Kõik valmishitatud kärjed (niihästi meekärjed, kui kärjed, mida on kunagi kasutatud haudmekärgedena) tuleb samuti ümber sulatada. Kui mesinikul on mitu mesilat, tuleb ümber sulatada kõik kärjed, välja arvatud juhul, kui erinevate mesilate kärjed on üksteisest lahus hoitud. Kui kärjed saadetakse sulatamisele, tuleb need vastutustundlikult pakendada ning märgistada selliselt, et on näha, et need kärjed pärinevad ameerika haudmemädanikuga mesilast.

Tarud, ümberajamiskastid, haigete peredega kokku puutunud inventar, samuti kattelaud, katteplaadid, magasinikastid, emalahutusvõred jms., mis ei ole kasutusel, tuleb puhastada. Kõigepealt kaabitakse inventar vahast puhtaks. Seejärel toimitakse ühel järgmisest meetodist:

- leeklambiga põletamine

- küürimine küürimisnuustiku ja sooja seebiveega (1,5 dl kloori sisaldavat masinas kasutatavat nõudepesupulbrit lahustatuna 10 l vees), millele järgneb loputamine puhta veega .
- survepesu külma veega.
- pritsimine Virkon R S 1% lahusega, mis on keskkonnasõbralik desinfektsioonivahend. Pritsimine toimub pihustiga ja vedelikku pritsitakse sellises koguses, et pritsitav inventar on läbinisti märgunud.

Aretusmesilas kehtestatud kitsendused.

Aretusmesilas, kus on ameerika haudmemädanik, on kehtestatud kitsendused kuni ravi lõppemiseni. Kohaliku maakonna veterinaar keskuse juhataja teatab mesinikule kehtestatud kitsenduste lõpetamisest.

Juhendamine.

Seoses ameerika haudmemädaniku tõrjega tuleb mesinikule anda juhendeid haiguse vältimiseks. Soovitatakse Eesti Mesinike Liidu poolt välja töötatud materjale.

Mesilasperede kontrollimine.

Seoses ameerika haudmemädaniku leiuga tuleb läbi viia terve rida erinevaid uuringuid. Kui on tuvastanud aretusmesilas ameerika haudmemädaniku esinemise, tuleb toimida järgmiselt:

a. Aretusmesiniku teised mesilad.

Kontrollida tuleb kõik mesilaspered samale mesinikule kuuluvates mesilates.

b. 3-km tsoonid

Kõik 3 km raadiuses olevad mesilad tuleb kontrollida. Tsoonis elavad metsikud mesilaspered tuleb hävitada.

Kui aastaag on hiline ja ei ole enam piisavalt hauet usaldusväärsete uuringute teostamiseks, tehakse kontrolluuringud 3-km tsoonis järgmise mesindushooaja alguses nii vara kui võimalik.

c. Aretusmesila

Kaheksa nädalat pärast ravi lõppemist tuleb mesinikul hoolt kanda selle eest, et mesilas, kus ravi teostati, viidaks läbi kordusuuringud. Uuringud lükatakse järgmise hooaja algusesse, kui aastaag on hiline ja tarudes ei ole enam piisavalt hauet.

Järgmine kontrolluuring tuleb läbi viia 1 aasta pärast 8 nädala järel tehtud uuringuid.

d. Mee kontrollimine.

Mesinikele, kelle mesilates on tuvastatud ameerika haudmemädanikku, tuleb pakkuda võimalust, kontrollida haudmemädaniku eoste esinemist mees. Pakkumine kehtib kõigi mesiniku mesilate kohta. 3-km tsoonis olevate mesilate mesinikele tuleb samuti pakkuda võimalust mee kontrollimiseks.

Mesi kontrollitakse Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis talve jooksul. Kontrollimistulemused saadetakse järelevalvespetsialistile ja mesinikule enne mesindushooaja algust.

Kui mees on tuvastatud jälgi ameerika haudmemädanikust, on aretusmesinik kohustatud hoolitsema selle eest, et läbi viidaks traditsiooniline kontrollimine ameerika haudmemädaniku kohta mesilasperedes. Kui uuringute käigus leitakse ameerika haudmemädaniku kliinilisi sümptomeid, on aretusmesinik kohustatud alustama uuringuid ja ravi. Iga juhtumi korral peab mesinik saama juhiseid, kuidas mesindustehniliste meetoditega võidelda ameerika haudmemädaniku vastu.

3 km tsoonist väljaviidud mesilaspered.

Mesilaspered, mis viiakse välja 3-km tsoonist ümber ameerika haudmemädanikku nakatunud

peredega mesila, kuuluvad uuesti kontrollimisele 8 nädala möödudes. Kui aastaaeg on hiline ja ei ole enam piisavalt hauet usaldusväärseteks uuringuteks, teostatakse kontrolluuringud 3-km tsoonis nii vara kui võimalik järgmise mesindushooaja alguses.

Piirkond on defineeritud 3 km tsooniks niikaua, kui kitsendused ameerika haudmemädanikku nakatunud mesilas on lõppenud.

Uuringute eest tasub aretusmesinik. Järelevalveametniku kohustuseks on kontrollida, et uuringud teostatakse.

Kokkuvõte ameerika haudmemädaniku korral läbiviidavast ravist ja uuringutest.

1. Topelt ümberajamine

- Ameerika haudmemädaniku kliiniliste sümptomidega mesilaspered aetakse ümber puhastatud tarudesse või kastidesse liistudele kärjepõhja ribaga..
- Inventari võimalik põletamine.
- Kõigi kliiniliste sümptomidega perede kärke ümbersulatamine.
- Ülesehitatud varukärgede ümbersulatamine.
- Haigestunud perede tarude, kattelaudade, kassetide, emalahutusvõrede jm. inventari puhastamine ja desinfitseerimine.
- 4 päeva möödudes tagasiajamine puhastatud tarru kunstkärgedele.
- Kärjepõhjaga liistud põletatakse.
- Ümberajamiskast puhastatakse.

2. Kitsendused

3. Juhendamine.

4. Uuringud

- Kõigis aretusmesilate peredes. Ettepanek mee kontrollimiseks.
- 3-km tsooni pered. Ettepanek mee kontrollimiseks tsoonis.
- 8 nädala möödumisel tehtav kontrollimine haiges mesilas.
- Järgmise aasta kontrollimine haiges mesilas.

5. Metsikult elavad mesilaspered 3 km tsoonis hävitatakse.

Ravi ja uuringuid alustatakse mesiniku poolt nii kiiresti kui võimalik .

Euroopa haudmemädanik

Mesilashaiguste spetsialist juhendab mesinikku ennetus- ja ravitegevuses, kui Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis on kinnitatud aretusmesilas euroopa haudmemädanikku.

Mesilaste haiguste alane arvestus.

Aretusmesila mesinik peab pidama mesilaste haiguste alast arvestust. Sellesse kantakse sisse andmed juhendamise, ning haiguse või selle kahtluse korral läbiviidud kontrollimise ja ravi kohta. Andmed peavad olema mesiniku poolt kinnitatud.